

Jan Peter Balkenende gastspreker in finale van radioprogramma The Green Quest

Datum: maandag 21 juni 2021

Aanwezig: 13.45 uur

Radioprogramma BNR: 14.00 – 15.30 uur

1. Complimenten voor Green Quest en finalisten

Hoe maken we een duurzame wereld? Die vraag is het uitgangspunt van the Green Quest. Vanaf 2018 ben jij Harm, samen met het Green Team, op zoek naar het antwoord en in de talloze gesprekken die je met duurzame frontrunners op BNR-radio hebt gevoerd, heb ik inspirerende antwoorden gehoord.

Ook dit seizoen zie ik 31 finalisten met indrukwekkende duurzame innovaties die vandaag kans maken op een award. Jullie hebben eigenlijk allemaal recht op een award. Dat jullie hiervoor geselecteerd zijn, is al heel bijzonder.

De selectiecriteria zijn opgesteld op basis van The 10 Principles of the UN Global Compact. Dat is niet mis. Jullie product of project is niet alleen innovatief en inspirerend is, maar draagt ook concreet bij aan de klimaatdoelstellingen van Parijs, is implementeerbaar en rendabel. En vooral daar – bij implementeren en

opschalen – ligt de uitdaging wereldwijd. Ik kom daar straks op terug.

In het eerste seizoen van the Green Quest, 4 jaar geleden, was ik ook gastspreker. Toen vertelde ik over mijn bezoek aan het Sint Elisabeth ziekenhuis in Tilburg. Over hoe ik onder de indruk was hoe dit ziekenhuis inzette op energiebesparing en afvalrecycling. En over het grote commitment van alle medewerkers, van hoog tot laag. Ik bracht in dat jaar ook een bezoek aan het concertgebouw in Amsterdam. Daar ging het onder meer over het voorkomen van het weggooien van voedsel. Gewoon heel praktisch de zaken aanpakken.

Het waren twee koplopers, organisaties die heel bewust milieubeleid in hun corporate strategie hadden opgenomen en daar concrete acties aan koppelden. En kijk nu eens waar we vier jaar later staan. Er zijn geen Nederlandse organisaties of bedrijven meer die niet op zijn minst aan het nadenken zijn over hoe zij kunnen bijdragen aan de klimaatdoelstellingen. Ook het thema circulair ondernemen is in opkomst. Veel organisaties dragen al concreet bij en weten hun impact snel te vergroten.

Harm, je ziet het aan de grote bedrijven die bij jou in de uitzending onder de noemer The Green Challenge hun groene ambities durven uit te spreken. Bedrijven als Unilever, Friesland Campina, Ikea en Coca Cola doen dat.

Of neem de Dutch Sustainable Growth Coalition, waarvan ik voorzitter mag zijn. Alle leden – AkzoNobel, DSM, Friesland Campina, Heineken, KLM, Philips, Shell en Unilever – spreken hun duurzame ambities publiekelijk uit en laten in speciale jaarverslagen zien wat ze presteren in harde cijfers. Regelmatig prijken ze bovenaan in de Sustainable Dow Jones Index, waarmee ze het best presterend zijn in hun sector.

En toch zijn we er nog niet.

Als we dit tempo aanhouden, nog lang niet... Steeds meer merk ik, ook internationaal, dat de vraag indringender wordt gesteld: zitten we met onze ambities op schema. 'Are we on track?'. Dat is helaas niet het geval.

2. SDG's

(Volgende alinea is bedoeld als grappige break, zou ik wel in eigen stijl omzetten) Weten jullie welke dag het 15 mei was? Dag van de aarde. Die dag bestaat echt, maar is op 22 april. Wereld vegetarismedag? Die komt nog, 1 oktober. Dag van de ondernemer? 19 november. Die moet je trouwens wel in je agenda zetten, dat is net als nu een dag dat je publiekelijk in het zonnetje wordt gezet en die publiciteit heb je nodig om verder te komen.

Nee, 15 mei was de nationale verantwoordingsdag van de SDG's. De SDG's staan voor de 17 Sustainable Development

Goals van de United Nations. In het Nederlands de ontwikkelingsdoelen genoemd. Ze zijn in 2015 door bijna alle landen van de wereld (193 van de 196) onderschreven en moeten in 2030 een einde maken aan onder meer armoede, ongelijkheid en klimaatverandering. Het is een krachtige en inspirerende mondiale agenda.

Één keer per jaar presenteert het CBS een rapport waarin staat hoever Nederland nog van de realisatie van die doelen verwijderd is. Op veel doelstellingen scoort ons land gelukkig goed in vergelijking met ander landen. Neem SDG 3 Goede Gezondheid. Een gezonde levensverwachting is in ons land op een stabiel hoog niveau. Of neem SDG 4 Goed onderwijs. Het Nederlandse opleidingsniveau is hoog en het aandeel hoogopgeleiden neemt verder toe.

Maar we moeten in dit programma Green Quest kijken naar de groene SDG's en daar scoort Nederland laag. Kijken we naar SDG 7 Schone Energie en SDG 13 Klimaatactie, dan neemt het aandeel hernieuwbare energie weliswaar toe en dalen de broeikasgasemissies per inwoner, maar Nederland is in vergelijking met andere Europese landen nog ver verwijderd van deze doelen. Bij doel 7 staan we op plaats 25 van de 27 Europese landen, bij doel 13 op plaats 23.

Wat de doelen 14 en 15 aangaat: onze waterkwaliteit behoort tot de Europese middenmoot, onze stikstofvervuiling is ver

bovengemiddeld en de biodiversiteit neemt razendsnel af. Dit is heel zorgelijk.

Gelukkig zijn we in vergelijking met andere landen wel goed in afvalverwerking en recycling – doel 12 duurzame productie en consumptie –. Onlangs werd ik nog gevraagd tijdens een Japans online seminar een verhaal te vertellen over Nederland en de circulaire economie, omdat onze prestaties opvallen. Toch zijn ook hier nog grote stappen te maken. Veel te veel afval wordt nog gestort of verbrand, zeker wereldwijd.

Jullie innovaties zijn belangrijk om grotere stappen te zetten. We zijn immers nog maar 9 jaar verwijderd van 2030, het streefjaar van de SDG's. Ik kan niet bij al jullie vindingen stil staan, maar Noria die plastic afval met een speciaal ontworpen machine uit het water vist of Fair Coffin die een uitvaartkist maakt van gerecycled papier, karton en afvalhout spreken zeker tot de verbeelding.

3. DSGC

Al in 2015 heeft de DSGC de Sustainable Development Goals centraal gesteld in haar missie.. De coalitie stimuleert activiteiten en internationale samenwerking in de keten en tussen sectoren die substantieel bijdragen aan de realisering van SDG's. Alle CEO's – Frans van Houten, Marjan van Loon,

Hein Schumacher bijvoorbeeld - willen hun leiderschap hiervoor inzetten

Ik herinner me het ontstaan van DSGC nog goed. Paul Polman van Unilever en ik hadden een werkontbijt en centraal stond de versterking van duurzame bedrijfsmodellen. We verkenden de mogelijkheid van een coalitie. Daarna spraken we met Feike Sijbesma van DSM en daarna met de anderen. Een mooi initiatief en op onze websites zijn al onze rapporten en activiteiten te vinden.

De CEO's van DSGC zijn ervan overtuigd dat de veranderingen en innovaties op gebieden als energievoorziening, grondstofgebruik en voedselsystemen Nederland een nieuw toekomstperspectief kunnen bieden. Een perspectief van duurzame welvaart en kansen voor iedereen. Zij willen deze transitie in Nederland versnellen en ook internationaal aanjagen door te investeren in duurzame bedrijfsmodellen. De kennis over die bedrijfsmodellen willen zij delen met het bredere bedrijfsleven, met jullie dus.

. Een mooi voorbeeld daarvan is de samenwerking met de groene groeiers, het netwerk van VNO-NCW en MKB Nederland. Bij dit netwerk zijn ondernemers aangesloten die investeren in de ontwikkeling van circulaire business cases en energietransitie. Ik heb gezien dat verschillende finalisten van de Green Quest groene groeier zijn. Ik nodig de anderen van harte uit dat ook te worden.

Het netwerk richt zich op matchmaking tussen grotere

bedrijven en jonge startups en scale ups. Recent is bijvoorbeeld een match tot stand gekomen tussen startup Obbotec en KLM. Obbotec heeft een nieuwe technologie ontwikkeld waarmee mixed plastic afvalstromen omgezet kunnen worden in schone energie. KLM heeft én een hoop plastic catering afval – althans in normale tijden – én behoefte aan schone brandstof. KLM en Obbotec gaan nu in een pilot verkennen of zij de technologie van Obbotec op een economisch verantwoorde manier kunnen toepassen.

Dit is een prachtig voorbeeld van een veelbelovende ontwikkeling waarmee we straks op een groene manier van de coronacrisis kunnen herstellen. Want dat moet er gebeuren.

Op 19 juni 2020 heeft de DSGC een oproep aan het kabinet gedaan. Ik heb, samen met vier andere organisaties, toen de verklaring 'Dutch businesses endorse sustainability in COVID-19 recovery' overhandigd aan minister Kaag van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. De vraag is om het geld dat op Europees en nationaal niveau in de corona-herstelfondsen zit, duurzaam aan te wenden

In slechts enkele dagen hadden 250 bedrijven de verklaring ondertekend. Na de overhandiging liep het aantal ondertekenaars spontaan op tot 350. Zonder enige vorm van promotie. De tijd was hier overduidelijk rijp voor. Het wijst op commitment voor duurzaam herstel en een betere samenleving onder ondernemers. Het is mooi te zien dat veel ondernemers op lokaal niveau heel praktisch bezig zijn. Bijvoorbeeld in

Alphen aan den Rijn, waar 41 ondernemers de verklaring ondertekenden. Ik ben daar geweest en heb genoten van hun ondernemende kwaliteiten.

Dat de tijd rijp is voor duurzame transitie – of beter dat jullie de tijd mee hebben – blijkt ook wel uit de nieuwe koers die VNO-NCW en MKB Nederland in februari dit jaar presenteerden.

Ondernemen voor Brede Welvaart. De

ondernemersverenigingen zetten in op de overgang naar een klimaatneutrale, circulaire samenleving als hoogste prioriteit, en een samenleving met gelijke kansen voor iedereen.

Bovendien willen zij een substantiële publiek-private investeringsagenda vormgeven om het land zonder milieuschulden over te dragen aan toekomstige generaties. Dit sluit naadloos aan bij het streven naar SDG's.

Dit is een trendbreuk. Laat het eens goed tot je doordringen. Klimaatdoelen en kansengelijkheid krijgen van de werkgeversorganisaties, die 90 procent van de Nederlandse private werkgelegenheid vertegenwoordigen, de hoogste prioriteit. Voorheen lag de focus toch vooral op economische doelen. Die zijn nog steeds belangrijk, er moet natuurlijk wel geld verdiend worden om überhaupt te kunnen investeren in nieuwe duurzame ontwikkelingen, maar in het politieke jargon heeft de nieuwe koers al het stempel 'progressief' gekregen.

Om de koers te bepalen heeft voorzitter Ingrid Thijssen veel gesprekken met leden-ondernemers gevoerd. Zij gaven aan dat het bedrijfsleven meer verantwoordelijkheid moet nemen voor

het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Ondernemers maken zich zorgen over de spanningen in de samenleving. Ondernemers zien in dat teveel mensen de afgelopen jaren onvoldoende hebben mee geprofiteerd van economische groei, dat de kansenongelijkheid in ons land is toegenomen en de verduurzaming van Nederland te langzaam gaat. Ook ondernemers maken zich zorgen over de toekomst van hun kinderen.

We hebben te lang gedacht dat het met de samenleving wel goed zou komen wanneer de economische groei maar voldoende was. Nu vinden we de vraagstukken waar de wereld en Nederland voor staan te complex om eenzijdig over te laten aan de overheid. Dit is een heel positieve boodschap. Ingrid Thijssen spreekt over een 'nieuw Rijnlands model'.

Nederland heeft gelukkig altijd vastgehouden aan het Rijnlandse model – anders dan het Angelsaksische model - door óók rekening te houden met de belangen van andere stakeholders dan de aandeelhouder. Toen ik premier was, heb ik het meerdere keren over het Rijndeltamodel gehad. We introduceerden toen overigens ook de Transparantiebenchmark en we begonnen met MVO Nederland.

Nu gaat het Nederlandse bedrijfsleven een stap verder. Niet alleen neemt het verantwoordelijkheid in de '1 op 1' relaties met stakeholders, het wil ook verantwoordelijkheid nemen voor generieke maatschappelijke vraagstukken, zoals het tegengaan van de klimaatverandering.

4. Actualiteiten

De grote verantwoordelijkheid die het bedrijfsleven wil pakken, vind ik heel positief. Ik heb ook een groot vertrouwen in zijn innovatieve vermogen en daadkracht. Maar zonder de overheid zullen we niet veel bereiken. Daarom mag de kabinetsformatie ook niet in de vertraging komen. Er staat gewoonweg te veel op het spel.

De Corona-crisis heeft ons behalve veel ellende ook iets goeds gebracht, waar we zuinig op moeten zijn. De samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven (van multinational tot kleinbedrijf) en kennisinstellingen is geïntensiveerd. Daardoor werden veel sneller dan normaal resultaten met grote impact geboekt. Denk aan de productie van beademingsapparatuur, vaccins en mondkapjes, maar ook aan dienstverlening zoals een luchtbrug voor medische hulpmiddelen. De samenwerking kenmerkte zich door een groot vertrouwen. Dat moeten we koesteren.

Op 23 april jl. heeft de DSGC een brief gestuurd aan de informateur Tjeenk Willink en gevraagd de SDG's voluit te integreren in het regeringsbeleid en een dringende oproep aan het toekomstige kabinet gedaan om de plannen van het Klimaatakkoord en de Europese Green Deal uit te voeren. Nederland moet zich op Europees niveau inspannen voor de SDG's. Er is een eenduidig en stabiel (inter)nationaal beleid nodig, evenals financieringsmechanismen die opschaling van

veelbelovende technologieën mogelijk maken. Dit geeft het bedrijfsleven zekerheid om te blijven investeren in duurzame oplossingen.

5. Tips voor de finalisten

Kortom, veel seinen staan op groen voor jullie.

- Er wordt van veel kanten gepleit voor groen beleid.
- De grote bedrijven willen kennis met jullie delen en samen aan duurzame business cases werken.
- Op Europees en nationaal niveau zijn grote coronaherstelfondsen, waarvan het geld duurzaam moet worden aangewend.
- Frans Timmermans timmert met zijn Green Deal aan de weg.
- In Nederland biedt een nieuw regeerakkoord veel kansen, tenminste als het niet te lang duurt...

Hoe zorg je er nu zelf voor dat verder komt? Dat je met je product of dienst kunt opschalen, ook in andere landen. Ik heb een paar tips.

1. Zorg dat je idee doortimmerd is, breng het met passie, benoem hoe je het verschil maakt. Zorg voor een product dat market fit is door je verdienmodel, doelgroep, ideale klant en prijsstelling scherp te slijpen.

2. Werk samen met grote bedrijven. Een start up heeft een onbekend gezicht, is een onbekend bedrijf en heeft een onbekende technologie. Dan is het heel moeilijk om bij een

klant geloofwaardig over te komen. Tenzij een groot bedrijf je zijn netwerk in loost. Een groot bedrijf heeft de infrastructuur.

3. Zorg voor financiering. Eigenlijk moet je continu op zoek naar financiers, of dat nu de overheid is of een private investeerder of beide. En vind een launching customer. Start ups onderschatten het financieringsvraagstuk nog wel eens. Vraag om hulp. EY en Accenture bijvoorbeeld helpen jonge bedrijven hierbij met speciale programma's.

4. Tot slot, trek de aandacht en kom in de publiciteit. Haak overal aan waar het kan. Aan deze verkiezing meedoen is één, zichtbaar zijn op digitale platformen, zoals de groene groeiers.nl of MVO Nederland, is twee. Een Solarge met de lichtgewicht zonnepaneel, Grown.bio met het duurzaam alternatief voor piepschuim en Goodhout met de kokosschillen als duurzaam bouw materiaal, jullie hebben allemaal prachtige verhalen.

En reserveer nú in je agenda een dag die er werkelijk toe doet voor jullie. Een dag waar je kennis kunt ophalen en strategische samenwerkingen kunt aangaan om met je project, product of dienst de impact op SDG's te vergroten. 25 september SDG Action Day. Dit jaar begint het programma al op vrijdag 24 september.

Een ding staat als een paal boven water: je kunt het niet alleen. Je zult het samen moeten doen: overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen, ngo's, alle stakeholders.

Niet voor niets hebben de Verenigde Naties SDG 17

'Partnerships for the goals' ingesteld. De afgelopen jaren heeft Green Quest laten zien dat echte veranderingen mogelijk zijn, dat er enorm veel inspirerende voorbeelden zijn van de zo noodzakelijke transitie en dat dit alles ook kan met een goede business case. Wat mij betreft – en jullie laten dit zien – gaat het steeds om inspireren, innoveren en implementeren. We mogen niet wachten. Laat geen dag verloren gaan.